

Kamp İçi Yardım Sonrası İzleme Raporu

1. Çeyrek – 2021

WFP Türkiye Ülke Ofisi

Temmuz 2021

YAZARLAR

Burcu Cuvas Tosun (M&E Uzmanı)
Ayşenur Özcan (Bilgi Yönetimi ve CBS Yetkilisi)
Başak Berçin Doğan (VAM ve M&E Birimi Yöneticisi)

TEŞEKKÜR

WFP Türkiye Ülke Ofisinde çalışan tüm saha gözlem asistanlarına 2021 yılının 1. çeyreğinde Kamp İçi Yardım Sonrası İzleme Anketi kapsamındaki veri toplama çalışmalarından ötürü şükranlarımızı iletmek isteriz. Ayrıca, anketi yanıtlayan katılımcılarımıza gösterdikleri sabır ve iş birliğinden ötürü teşekkür ederiz.

Fotoğraflar

Rapordaki fotoğraflar: WFP/Mehmet Cemtas

Yönetici Özeti

Türkiye mevcut durumda 4 milyon mülteciye ev sahipliği yapmaktadır. Bu mültecilerin çoğu 2011'de Suriye'de çıkan kriz sebebiyle ülkelerinden ayrılmıştır. Türkiye'deki mültecilerin büyük çoğunluğu kamp dışında yaşamaktadır, fakat ülkenin güneydoğusunda bulunan kamplarda hala yaklaşık 56,000 kişi barınmaktadır. WFP aylık e-kart yardımıyla yaklaşık 51,000 kamp sakinine destek olmaktadır.

Kamp İçi Yardım Sonrası İzleme (PDM) anketleri; gıda tüketimi, beslenme çeşitliliği, gıda veya gıda satın alacak paranın yokluğunda kullanılan baş etme stratejileri ve harcama dağılımı açısından mültecilerin genel durumunu izlemek üzere tasarlanmıştır. Böylece mültecilere daha iyi destek olmak ve karşılaştıkları sorunları çözmek amaçlanmaktadır.

Ç1 2021 PDM için veri toplama COVID-19 kısıtlamaları çerçevesinde Ocak ve Mart 2021 döneminde telefonla uzaktan gerçekleştirilmiştir. 8 WFP saha çalışanı tarafından 6 kampta toplam 386 anket yapılmıştır.

PDM analizi, kampta kalan hanelerin gıda tüketiminin kabul edilebilir düzeyde olmasına rağmen, gıda sepeti maliyetinin bir önceki raporlama dönemine göre %8 oranında artmasıyla hanelerin, özellikle de reisi kadın olan hanelerin gıda ihtiyaçlarını karşılamak için baş etme stratejilerine sıklıkla başvurduklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca yararlanıcılar Ç3 2020'ye göre gıda satın almak için daha fazla para harcamaktadır. Bu durum, TÜİK'in Şubat 2021 verilerinde ortaya konduğu üzere gıda harcamalarının artarak ülke genelinde ikinci en yüksek harcama kalemi olmasıyla uyumludur. Aynı zamanda, hem reisi erkek hem de reisi kadın olan hanelerin daha sık geçim odaklı acil durum baş etme stratejilerine başvurduğu görülmektedir. Bunun sebebi büyük olasılıkla mültecilerin tarımdan ek gelir elde edememeleri ve salgın sebebiyle gelirlerindeki genel düşüştür.

PDM anketleri, aynı zamanda, kamplarda kalan hanelerin yardımla ilişkili sorunlardan haberdar olup olmadıklarına ve gerek olduğunda bu sorunları resmi kanallar yoluyla nasıl rapor edeceklerini bilip bilmediklerine dair bilgi sağlar. Kamp sakinlerinin çoğu hak sahibi oldukları yardım miktarını bilmektedir. Bu bulgu, yardıma ilişkin rapor edilen sorunların az olmasıyla uyumludur. Kamp sakinleri herhangi bir sorunla karşılaştıklarında kiminle iletişime geçmeleri gerektiğini de bilmektedir. Ayrıca anket katılımcılarının hiçbirinin e-kart programı yararlanıcısı oldukları için herhangi bir güvenlik sorunuyla karşılaşmamış olması olumlu bir gelişmedir.

İçindekiler

Öne Çıkanlar **4**

Bölüm 1: Giriş **5**

Bölüm 2: Hedefler ve Metodoloji **6**

Bölüm 3: Bulgular **7**

3.1. Demografik özellikler 7
3.2. Eğitim ve Türkçe dil becerileri 7
3.3. Özel ihtiyaç sahibi alt gruplar 7

Bölüm 4: Sonuçlar **8**

4.1. Gıda tüketimi ve beslenme çeşitliliği 8
4.2. Tüketim odaklı baş etme stratejileri 9
4.3. Geçim odaklı baş etme stratejileri 10
4.4. Harcamalar 12

Bölüm 5: Süreç Göstergeleri **13**

5.1. Farkındalık ve duyarlılık arttırma 13
5.2. Güvenlik ve koruma 14
5.3. Yardımın kullanımı ve memnuniyet 14

Ekler **1**

Öne Çıkanlar

Demografik özellikler

- Anket yapılan hanelerin büyük çoğunluğunun (%87) reisi erkektir.
- Kamp nüfusunun %39'u oldukça gençtir (18 yaş altı). %40'lik bir diğer kitle çalışma çağındadır. Kamplardaki ortalama hane büyüklüğü 5.5 kişidir.
- Hanelerin %42'sinde özel bakıma ihtiyaç duyan en az bir üye bulunmaktadır (engelli, kronik hasta, yaşlı, hamile ya da emziren kadın gibi).

Eğitim

- Hane reislerinin okuma yazma oranı yaklaşık %5'tir. Okuma yazma bilmeme özellikle kadınlar arasında yaygındır (%18).
- Hane reislerinin %25'i, özellikle de kadınlar, hiç Türkçe bilmemektedir.

Gıda ve beslenme güvencesi

- Kabul edilebilir düzeyde gıda tüketim oranı %97'dir.
- Gıda tüketimi, tüketim sıklığı ve çeşitliliği açısından yüksek seyretmektedir. Mülteciler; tahıl, et, süt, vb. çeşitli gıda gruplarından besinleri tüketmektedir. Meyve ve baklagiller ise daha az tüketilmektedir.

Hanenin ekonomik kapasitesi ve baş etme stratejileri

- Yararlanıcıların gıda harcamaları toplam harcamaları içinde en büyük paya sahiptir. Ayrıca gıdaya harcanan pay bir önceki raporlama dönemine göre %2 oranında artmıştır.
- Baş etme stratejilerine başvurma oranı (rCSI) reisi kadın olan hanelerde reisi erkek olan hanelere göre daha yüksektir.
- Acil durum baş etme stratejilerine (örneğin, çocukları çalıştırmak, çocukları evlendirmek, dilencilik yapmak, vb.) başvurma sıklığı hem reisi erkek olan hem de kadın olan hanelerde artmaktadır.

Farkındalık ve duyarlılık arttırma

- Katılımcıların %98'i e-kart programı kapsamında hak sahibi oldukları yardım miktarını bilmektedir. 4 hane hariç tüm katılımcılar yardımın yüklendiği tarihi de bilmektedir.
- Yardımla ilgili problem yaşadıklarını rapor eden hanelerin oranı (%17) bir önceki raporlama dönemine göre (%21) daha azdır.
- Yardımla ilgili yaşanan problemlerin çoğu sözleşmeli marketlerde fiyatların yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.
- Kilis kampı hariç diğer kamplarda kamp sakinleri genellikle sorunların çözümü için kamp yönetimiyle iletişime geçmektedir. Kilis kampında ise yararlanıcıların sadece %23'ü sorunlarını yetkili irtibat kişilerine rapor etmiştir.

Güvenlik ve koruma

- Katılımcıların hiçbiri güvenlikle ilgili herhangi bir problem ya da yardıma erişmede önemli bir sorun rapor etmemiştir.

Yardımın kullanımı ve memnuniyet

- Transfer değerindeki artışa rağmen hak sahibi oldukları yardım miktarından memnun olanların oranı %5'ten bu raporlama döneminde %4'e gerilemiştir.
- Kadınlar yardımın kullanımına ilişkin karar verme sürecinde önemli bir rol oynamayı sürdürmektedir. Hanelerin büyük çoğunluğunda (%97) bu karar ya ortaklaşa ya da sadece kadınlar tarafından verilmektedir.

Bölüm 1: Giriş

Türkiye mevcut durumda yaklaşık 4 milyon mülteciyle[1] dünyadaki en büyük mülteci nüfusuna ev sahipliği yapmaktadır. Bu nüfusun 3.6 milyonunu 2011 yılında Suriye'de başlayan çatışmalar neticesinde yerinden edilen Suriyeliler oluşturmaktadır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (GİGM) en son rakamlarına göre (Mayıs 2021) 55,972 yardıma muhtaç Suriyeli Türkiye'nin güneydoğusunda bulunan kamplarda yaşamaktadır. Bu rakam Türkiye'deki toplam Suriyeli nüfusunun yaklaşık %2'sine karşılık gelmektedir[2]. 2019 yılından bu yana kamplarda yaşayan mülteci nüfusunun giderek azaldığını belirtmek gerekir[3].

WFP, Türk Kızılay ile ortaklığını devam ettirerek Mayıs 2021 itibarıyla 50,261 kamp içi mülteciye Kızılaykart aracılığıyla e-kart yardımı yapmaktadır. Bu kapsamda mültecilerin esas olarak gıda ihtiyacının karşılanması için kartlara kişi başı 120 TL yüklenmektedir, ancak kartlar az miktarda gıda dışı ürün almakta da kullanılabilmektedir. Türkiye Devleti her bir mülteci haneye içinde ocak ve diğer temel hane ekipmanlarının olduğu konteynerler sağlamaktadır. Böylece mülteciler e-kart yardımını ailelerine besleyici yemekler hazırlamada kullanabilmektedir.

1 UNHCR Mart 2021 Bilgi Dokümanı: https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2021/05/UNHCR-Turkey-Operational-Update-February-March-2021.pdf

2 GİGM internet sayfası, https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638

3 Mülteciler Derneği (Mayıs 2021), https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/?gclid=Cj0KCQjwzYGGBhCTARIsAHdMTQwPgqHM3l-mWbydxMk_MAm09awlF7VbmPuZgsCwsGLPqdvaq5eHVTYaAo1bEALw_wcB

Bölüm 2: Hedefler ve Metodoloji

Programın devamlı gelişmesini sağlamak ve yardımların en yardıma muhtaç kişilere ulaştığından emin olmak için izleme ve değerlendirme faaliyetleri kilit öneme sahiptir. Yardım Sonrası İzleme (PDM) faaliyetleri programın sorunsuz işlemesini sağlamak için kamp içi mültecilerin temel ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetlerini, durumlarının zaman içerisinde nasıl değiştiğini ve e-kart programının onlara ne ölçüde destek olduğunu değerlendirmek için tasarlanmıştır. WFP kamp içi PDM raporunu yılda iki kez yayınlamaktadır.

PDM anketleri, hanelerin genel refah düzeyini belirlemek ve program faaliyetlerinin bulgulara dayanarak şekillenmesini sağlamak için mültecilerin gıda tüketimi, beslenme çeşitliliği, tüketim odaklı baş etme stratejileri, geçim odaklı baş etme stratejileri ve harcama dağılımlarına ilişkin veri toplamak üzere tasarlanmıştır.

2021 Ç1 kamp içi PDM anketi Türkiye'nin güneydoğusunda bulunan ve WFP'nin destek verdiği 6 kampta uygulanmıştır. Bir enine kesit anketi olan PDM, e-kart yardımı alan hanelerin oluşturduğu tek aşamalı seçkisiz bir örneklem kullanmaktadır. Ocak ve Mart 2021 döneminde 8 saha çalışanı telefonla 386 anket yapmıştır (bakınız Ek 1). Örneklem büyüklüğü kamplarda kalan mültecilerin toplam nüfusuna göre %95'lik bir güven düzeyi ve %5'lik hata payı uygulanarak belirlenmiş ve ardından oransal olarak ayrı ayrı kamplara dağıtılmıştır. Dolayısıyla sonuçlar tüm kamp içi mülteciler için temsil kabiliyetine sahiptir, ancak ayrı ayrı kamp düzeyinde temsil kabiliyetine sahip değildir.

Bölüm 3: Bulgular

3.1. Demografik özellikler

Suriyeli mülteci hanelerde genel olarak ataerkil bir düzen hakimdir. Dolayısıyla hanelerin büyük çoğunluğunun (%87) reisi erkektir. Kamp sakinlerinin neredeyse yarısı (%39) 18 yaş altı çocuklardan oluşmaktadır. %40'lik bir diğer kitle çalışma çağındayken toplam nüfusun beşte biri de yaşlılardan meydana gelmektedir (bakınız Ek 2).

Mültecilere birbirine yakın mesafede bulunan tek odalı konteynerler tahsis edilmektedir. Mültecilerin ortalama hane büyüklüğü 5.5 kişi olduğu için kamp sakinleri oda kalabalığının oldukça yoğun olduğu koşullarda yaşamaktadır.

3.2. Eğitim ve Türkçe dil becerileri

Eğitim, kişinin özgüvenini yerine getirmekten bireylerin gelir elde etme kapasitesini ve saygın bir hayat sürmesini sağlamaya kadar insanların hayatını şekillendiren temel faktörlerdendir. Kamplardaki hane reislerinin eğitim seviyesinin genel olarak düşük olduğu gözlenmektedir. Hane reislerinin yaklaşık üçte dördü ya ilkokul (%35) ya da ortaokul (%38) mezunudur. Yalnızca %5'lik bir kitlenin üniversite diploması vardır. Kadınların eğitim seviyesi erkeklerden düşüktür. Kadınların üçte biri hiç eğitim almamıştır. Bu oran erkeklerde sadece %6'dır. Erkeklerin yarısından fazlası (%59) en az lise mezunudur. Bu oran kadınlar arasında %30'dur (bakınız Ek 3). Ayrıca, kamp sakinlerinin %94'ü hiç teknik veya mesleki eğitim ya da dil kursu almamıştır.

Eğitim dışında ev sahibi toplumla etkileşim içinde olmak için Türkçe konuşabilmek de mülteciler açısından kilit öneme sahiptir. Böylece sosyal uyumun, topluma entegrasyonun ve işgücü piyasasına erişimin önü açılmış olur. Kamp içi nüfusa genel olarak bakıldığında hane reislerinin dörtte birinin (%25), özellikle de kadın hane reislerinin (%38) Türkçe dil becerileri yeterli seviyede değildir (bakınız Ek 4). Bu da bu kişilerin iş bulmada daha fazla zorlanacağına işaret etmektedir. Diğer taraftan kamp sakinlerinin %19'unun ana dili aslen Türkmen oldukları için Türkçedir.

3.3. Özel ihtiyaç sahibi alt gruplar

Mülteci nüfusunun çoğunluğu yardıma muhtaç olmakla birlikte bazı alt gruplar hanedeki bakıma muhtaç birey veya özel ihtiyaç sahibi birey sayısının yüksek olması sebebiyle daha muhtaç durumdadır. Yardıma muhtaç alt gruplar içerisinde engelliler, kronik hastalar, anne babalarından ayrı kalmış çocuklar ve hamile ya da emziren kadınlar sıralanabilir. Veriler hanelerin %14'ünde en az bir hamile veya emziren kadın olduğunu, %27'sinde ise engelli sağlık raporu olan ya da olmayan en az bir engelli veya kronik hasta bireyin olduğunu ve %1'inde ise kendi bakımını sağlayamayacak durumda olan yaşlı bir bireyin olduğunu göstermektedir (bakınız Ek 5).

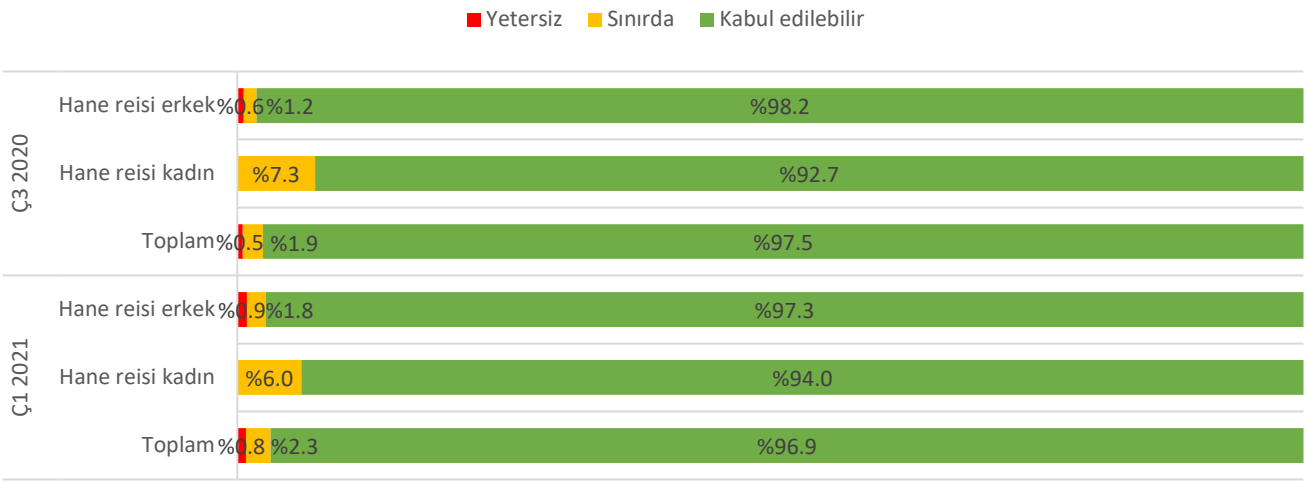

Bölüm 4: Sonuçlar

4.1. Gıda tüketimi ve beslenme çeşitliliği

WFP, hanelerin gıdaya erişimini ölçemeye yarayan Gıda Tüketim Skorunu (FCS) hesaplayarak hanelerin gıda güvencesi açısından ne durumda olduklarını değerlendirir. FSC ile haneler gıda tüketimlerine göre üç gruba ayrıştırılır: yetersiz, sınırda ve kabul edilebilir.

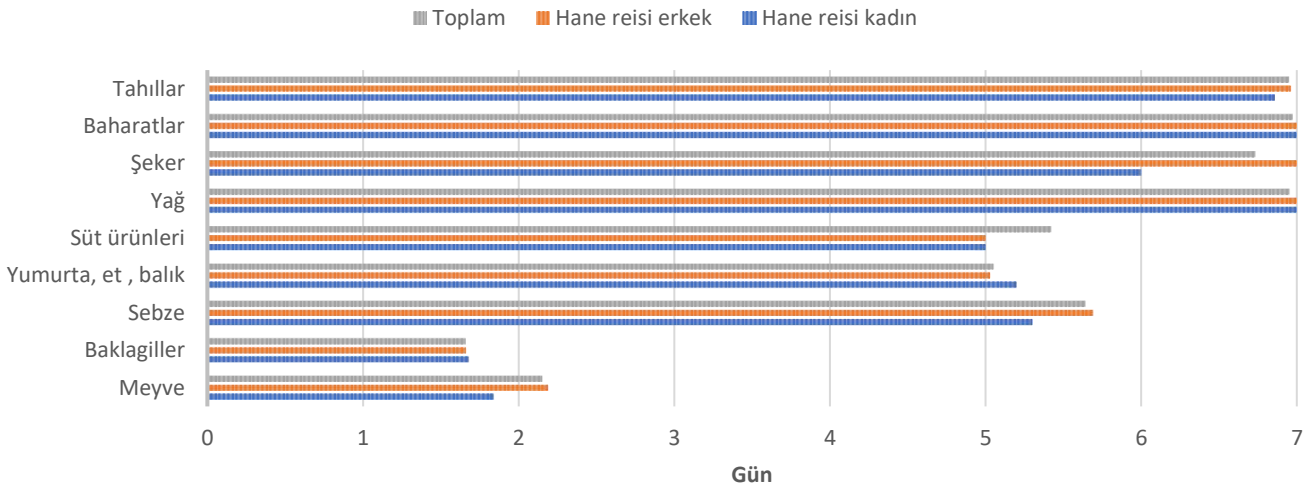
Buna göre benzer beslenme dağılımına sahip haneler; tüketim sıklığına, beslenme çeşitliliğine ve gıdaya erişime göre sınıflandırılır. Gıda tüketimi kabul edilebilir düzeyde olan hanelerin oranı genellikle %97 civarındadır. Hane reisinin kadın olduğu haneler arasında gıda tüketimi kabul edilebilir düzeyde olanların oranı (%94) reisin erkek olduğu hanelere (%97.3) kıyasla daha azdır (Şekil 1).

Şekil 1. Gıda tüketim grupları (Ç3 2020 & Ç1 2021)

Mülteci hanelerin kabul edilebilir düzeydeki gıda tüketiminin yüksek seyretmesine rağmen yararlanıcıların %40'ı arzu ettikleri kadar yemek yapamadıklarını, çünkü gıda satın almaya yetecek paralarının olmadığını belirtmektedir. Bu bulguyla doğru orantılı olarak anket katılımcılarının %96'sı yapılan yardım miktarının temel gıda ihtiyaçlarını karşılamaya yetmediğini düşünmektedir.

Anket yapılmadan önceki gün yetişkinler günde ortalama iki, çocuklar ise üç öğün tüketmiştir. Şekil 2'de görüleceği gibi beslenme çeşitliliği analizi hem hane reisinin erkek olduğu hem de kadın olduğu hanelerin çoğu gıda grubunu yeterli miktarda tükettiğini göstermektedir. Bunun tek istisnası haftada iki seferden daha az tüketilen meyve ve baklagillerdir. Hane reisinin kadın olduğu hanelerin beslenme çeşitliliği neredeyse reisin erkek olduğu hanelerle aynı düzeydedir, ancak bu hanelerde sebze ve meyve tüketim sıklığı biraz daha düşüktür.

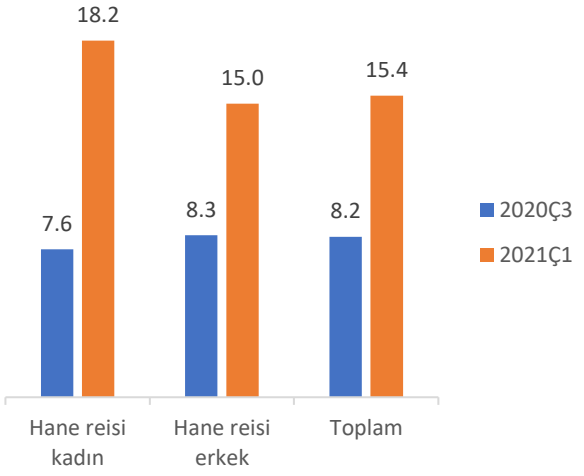

Şekil 2. Beslenme çeşitliliği skoru

4.2. Tüketim odaklı baş etme stratejileri

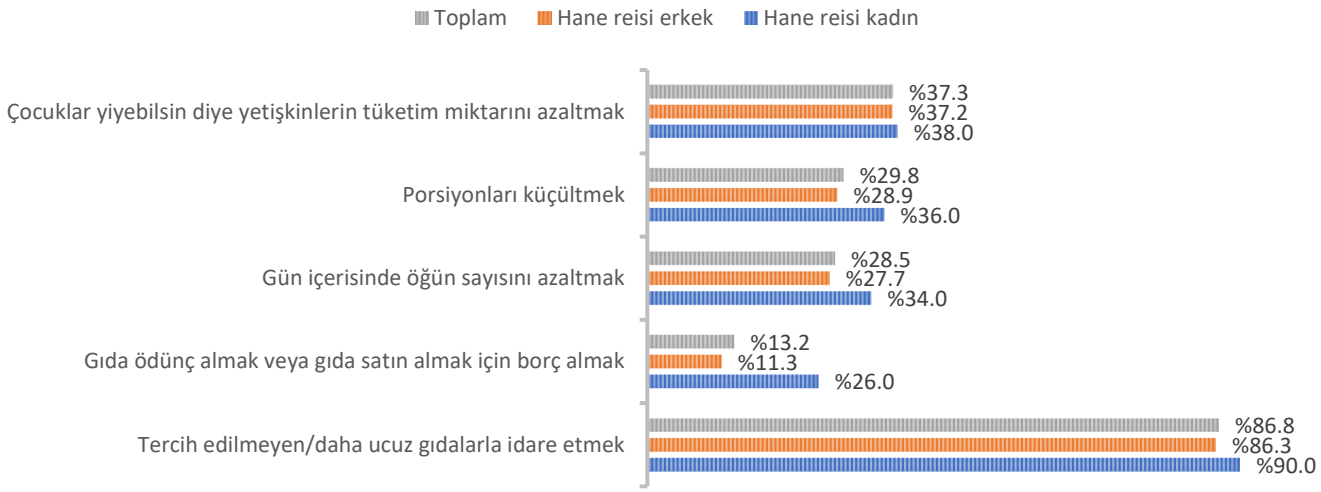
Azaltılmış Baş Etme Stratejileri Endeksi (rCSI) tüketim odaklı beş baş etme stratejisinin haftalık uygulanma sıklığını ve yıpratıcılığını ölçer. Bu stratejiler; tercih edilmeyen veya daha ucuz gıdalarla idare etmek, gıda ödünç almak, gün içerisinde öğün sayısını azaltmak, porsiyonları küçültmek ve çocuklar yiyebilsin diye yetişkinlerin tüketim miktarını azaltmaktır. rCSI değerinin düşük olması hanenin günlük gıda tüketim davranışlarında herhangi bir değişikliğe gitmeden gıda ihtiyacını karşılayabildiğini gösterir.

Ç1 2021'de bir önceki raporlama dönemine göre yararlanıcıların tüketim odaklı baş etme stratejilerine daha sık başvurduğu görülmüştür. rCSI değeri %88 oranında artarak Ç3 2020'de 8.2'den Ç1 2021'de 15.4'e yükselmiştir (Şekil 3). rCSI değerinin reisi kadın olan hanelerde (%141 oranında) reisin erkek olduğu hanelere göre (%81 oranında) daha çok arttığı kaydedilmiştir. WFP'nin yaptığı incelemelere göre dengeli beslenmek için gereken gıda sepetinin (WFP Türkiye Market Bülteni, Ç1 2021) ölçülen minimum maliyeti son raporlama döneminden bu yana %8 oranında artmıştır. Bu da hanelerin tüketim odaklı baş etme stratejilerine neden daha sık başvurduğunu açıklamaktadır: Haneler kabul edilebilir düzeyde gıda tüketmekle birlikte bunu ancak baş etme stratejilerine başvurarak başarmaktadır.

Şekil 3. Ç3 2020 ve Ç1 2021'in Azaltılmış Baş Etme Stratejileri Endeksi (rCSI) değerleri

%87'lik bir oranla en sık uygulanan baş etme stratejisi tercih edilmeyen veya daha ucuz gıdalarla idare etmektir. Ayrıca, yararlanıcıların üçte biri porsiyon miktarını ve bir günde tükettikleri öğün sayısını azaltmıştır. Aynı zamanda, çocuklar daha çok yiyebilsin diye yetişkinler kendi gıda tüketimlerini kısmaktadır (Şekil 4).

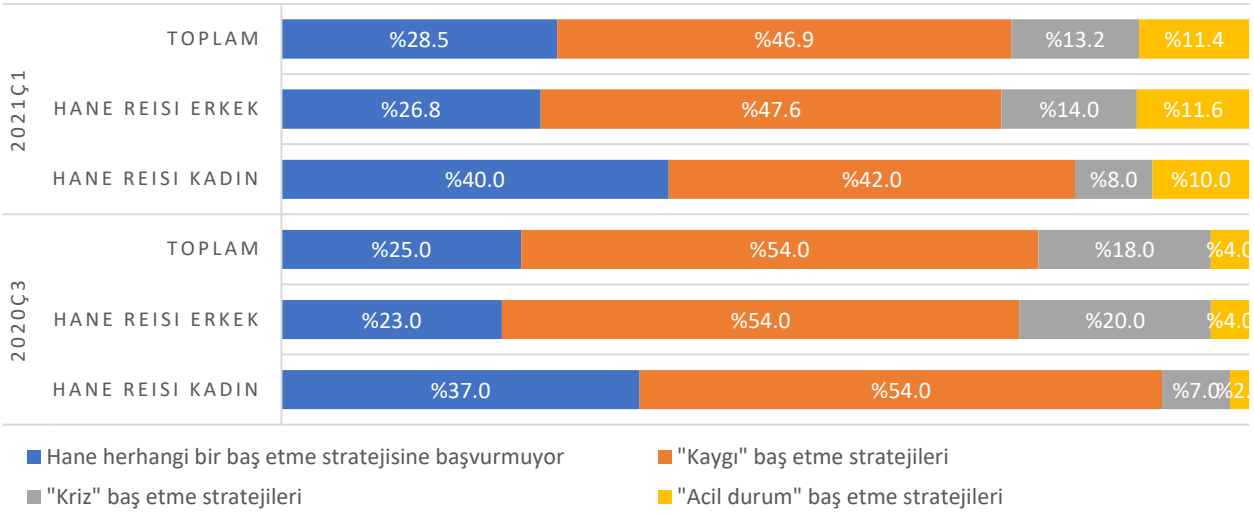
Şekil 4. Tüketim odaklı baş etme stratejilerine başvurma sıklığı

4.3. Geçim odaklı baş etme stratejileri

Geçim odaklı baş etme stratejileri endeksi, hanelerin daha uzun vadeli baş etme stratejilerini ne ölçüde kullandığını ölçmektedir. Bu stratejilerin kullanılıp kullanılmadığı, aynı zamanda, hanenin üretkenlik kapasitesinin ne kadar istikrarlı seyrettiğine ve hanenin hem şu anki hem de gelecekteki temel ihtiyaçlarını karşılayabilme kabiliyetine ilişkin fikir verir. Zaruri harcamaları kısmak veya okul çağındaki çocukları çalıştırmak gibi bazı stratejiler, hane varlıklarını satmak gibi diğer stratejilere göre daha yıpratıcıdır ve hanenin dayanıklılığı üzerinde daha uzun vadeli etki yaratmaktadır. PDM anketi katılımcılara son 30 gün içerisinde 13 farklı geçim odaklı baş etme stratejisinden herhangi birini kullanıp kullanmadıklarını sormaktadır. Bu stratejiler yıpratıcılıklarına göre "kaygı", "kriz" ve "acil durum" olarak üç gruba ayrılmaktadır.

Ç3 2020'de olduğu gibi Ç1 2021'de de kamp sakinleri bazı geçim odaklı baş etme stratejilerine başvurmuştur. Öte yandan, acil durum stratejilerini uygulayan hanelerin oranı %7.4 oranında artmıştır. Hanelerin en sık kullandığı acil durum baş etme stratejileri bir başka ile taşınmak, uyruk ülkeye geri dönmek ve çocukları gelir elde etme sürecine dahil etmektir. Acil durum stratejilerine başvuran mülteci sayısındaki artış daha çok sayıda mültecinin temel ihtiyaçlarını karşılamada zorlandığına işaret etmektedir. Süregelen COVID-19 krizi sebebiyle uygulanan sokağa çıkma yasaklarının mültecilerin çalışma düzenlerini olumsuz etkilemiş olması muhtemeldir. Mevcut kamp içi PDM analizine göre, çoğu Suriyeli mülteci gibi kamplarda yaşayan hanelerin yarısından fazlası (%51) niteliksiz işlerle geçimlerini sağlamaktadır. Dolayısıyla bu mültecilerin iş güvencesi hem COVID-19 salgını hem de kış koşulları sebebiyle tehdit altındadır. Salgın Türkiye'deki birçok insanın maddi yükünü ağırlaştırmıştır, ancak Suriyeli mülteciler bu açıdan daha büyük risk altındadır. Bunun sebebi yalnızca Suriyeli mültecilerin kayıt dışı/düzensiz çalıştıkları için devletin sağladığı yardımdan faydalanamamaları değil, aynı zamanda büyük olasılıkla bu zor zamanlarda geçimlerini sağlamalarını sağlayacak birikimlerinin olmamasıdır.

Sonuçlar cinsiyete göre ayrıştırıldığında ise reisi erkek olan hanelerin her üç gruptaki baş etme stratejilerine (kaygı, kriz ve acil durum) daha sık başvurdukları görülmektedir (Şekil 5).

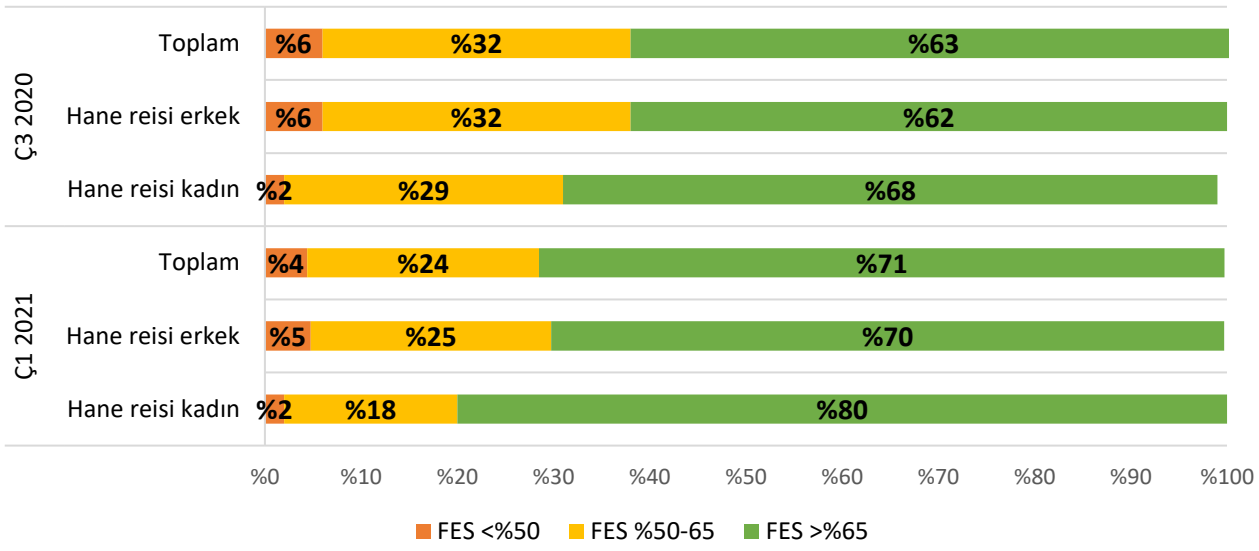

Şekil 5. Geçim odaklı baş etme stratejilerine başvurma sıklığı

4.4. Harcamalar

Bir hane ayda yaklaşık 1,281 TL'yi gıdaya harcamaktadır. Bu da ayda kişi başı 233 TL'ye karşılık gelmekte ve toplam hane giderinin %70'ini oluşturmaktadır. Ç3 2020'de ise bu değer %68 olarak ölçülmüştür. WFP'nin uzun süredir devam eden savunuculuk faaliyetleri sonrasında Ocak 2021 itibarıyla transfer değeri 100 TL'den 120 TL'ye yükseltilmiştir. Ancak, hanelerin gıdaya harcadıkları miktar[4] hala 120 TL'lik aylık kişi başı yardım miktarının çok üzerindedir. Bu durum yararlanıcıların yardım miktarına ilişkin memnuniyetsizliğini doğrulamaktadır: yararlanıcıların yalnızca %4'ü aldıkları yardımın temel ihtiyaçları karşılamalarına yettiğini ifade etmektedir.

Yapılan incelemeler, ayrıca, toplam harcamaların içinde gıdaya ayrılan payın %65'ten yüksek olduğu hanelere reisi kadın olan haneler arasında daha sık rastlandığını ortaya koymaktadır. Şekil 6'da görüleceği gibi bu oran Ç3 2020'den bu yana %12 artmıştır.

Şekil 6. Gıda Harcama Payı (FES)

4 Yardım miktarının 100 TL olduğu Ç3 2020'ye göre gıda sepeti maliyeti sözleşmeli marketlerde %11 oranında artmıştır (WFP, Market Bülteni, Ç1 2021).

Bölüm 5: Süreç Göstergeleri

PDM anketi, güvenlik kaygıları ile yararlanıcıların beklentileri ve algıları da dahil olmak üzere uygulama süreciyle bağlantılı birçok gösterge bilgisi toplamaktadır. Bu bölüm belirlenen üç ana konu hakkındaki bulguları özetlemektedir: 1- farkındalık ve duyarlılık arttırma, 2- güvenlik ve koruma, 3- yardımın kullanımı ve memnuniyet.

5.1. Farkındalık ve duyarlılık arttırma

Yararlanıcıların farkındalığı ve bilgi kanalları

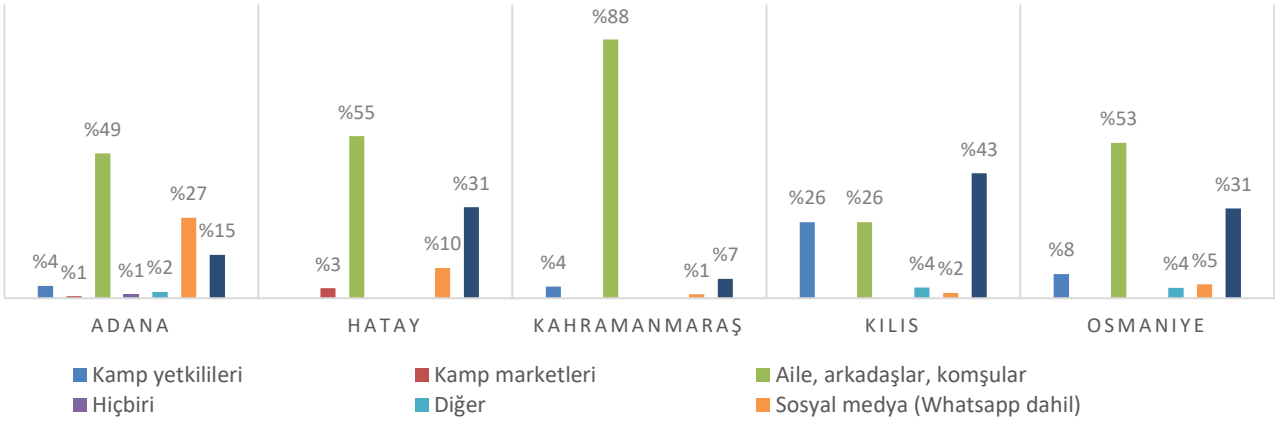
Neredeyse tüm katılımcılar (%98) hak sahibi oldukları yardım miktarını bilmektedir. 4 hane hariç tüm katılımcılar yardımın yüklendiği tarihi de bilmektedir. Katılımcıların yarısından fazlası (%55) programla ilgili başlıca bilgi kaynaklarının aile, arkadaş ve komşular olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların %22'si bilgi aldıkları ana kaynak olarak Kızılay çalışanlarını, %12'lik bir kitle de sosyal medyayı işaret etmiştir. Bir önceki raporlama döneminde ise sosyal medyanın bilgi almak için nadiren kullanıldığı sonucu çıkmıştır. Ancak o zamandan beri tüm kamplarda sosyal medyanın önem kazandığı gözlemlenmiştir. Genel olarak bilgiye erişim tercihleri kadınlar ve erkekler arasında farklılık göstermemektedir.

Geribildirim ve Şikayet Mekanizmasıyla ilgili deneyimler

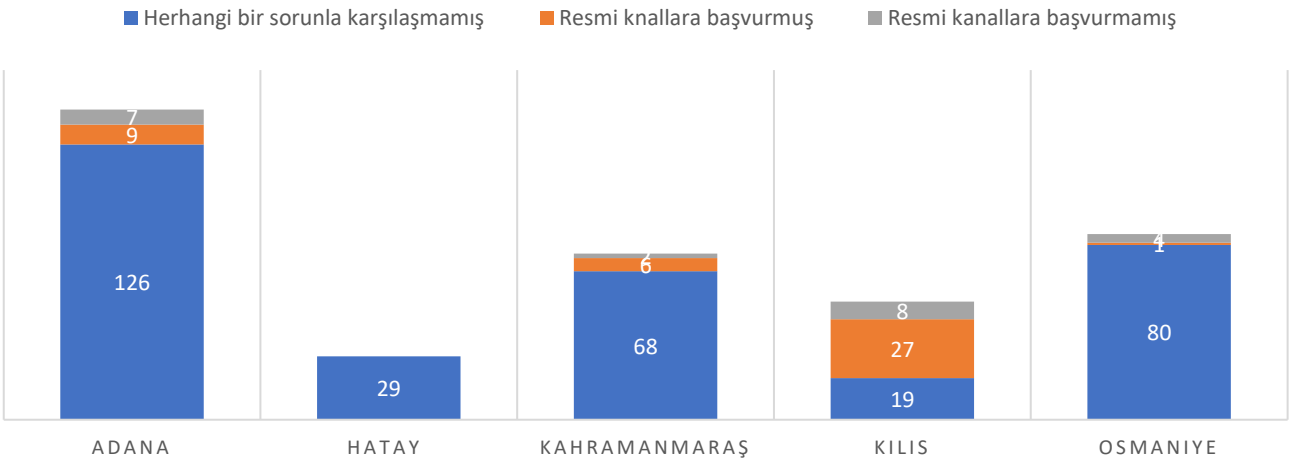
Ç1 2021'de bir önceki raporlama dönemine göre daha az sayıda kişi yardımla ilgili problemlerle karılaştıklarını rapor etmiştir (%17). Ç3 2020'de olduğu gibi bu problemlerin çoğu sözleşmeli marketlerdeki yüksek fiyatlarla alakalıdır (problem yaşadığını belirtenlerin %88'i tarafından beyan edilmiştir).

Kamplara ayı ayrı bakıldığında Kilis kampında kalan mültecilerin yardımla ilgili daha sık sorun yaşadığı görülmüştür. Kilis'teki yararlanıcıların yarısından fazlası (%65) Ç1 2021'de bu şekilde bildirimde bulunurken bu oran Adana'da %11, Kahramanmaraş'ta %11 ve Osmaniye'de %6'dır (Şekil 8). Sorun sözleşmeli marketlerdeki fiyatların yüksekliği olduğu için mültecilerin bu sorunla ilgili iletişime geçememesi bu durumun ülke çapında yaşanan ekonomiyle ilgili bir durum olduğunu düşünmelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Ç3 2020'de yardımla ilgili en fazla sorun yaşayan kamplar Altınözü ve Yayladağı (Hatay) kamplarıdır. Mevcut raporlama döneminde bu kamplarla ilgili herhangi bir sorunun rapor edilmemiş olması olumlu bir gelişmedir. Ancak bu sefer aynı konuyla ilgili Elbeyli (Kilis) kampından daha çok sayıda şikayet kaydedilmiştir.

Şekil 7. Kamplara göre temel bilgi kaynakları

Şekil 8. Kamplara göre şikayetlerin dağılımı

Anket katılımcılarının çoğu herhangi bir sorun yaşadıklarında kiminle iletişime geçmeleri gerektiğini bilmektedir. Buna rağmen sadece %33'lük bir kitle sorunun çözümü için resmi kanallara başvurmuştur. Bu oran Ç3 2020'den bu yana (%73) önemli ölçüde düşmüştür. Reisi kadın olan haneler sorunların çözümü için resmi kanallara başvurmaya daha meyillidir (%57). Ancak Kilis'te (%77) ve Kahramanmaraş'ta (%75) kamp sakinleri sorunlarını yetkililerle paylaşmamaktadır. Bunun sebebi esas sorun sözleşmeli marketlerdeki fiyatların yüksekliği olduğu için (bu sorunu rapor edenlerin oranı Kilis'te %86, Kahramanmaraş'ta ise %83'tür) yetkililerin çözüme dair herhangi bir şey yapamayacaklarına inanmalarıdır. Çoğu hane karşılaştıkları problemleri Kızılay çalışanlarına iletmeyi tercih etmektedir (%78). Çözümlenme oranlarına bakıldığında iletilen sorunların yarısıyla ilgili işlem yapıldığı görülmektedir.

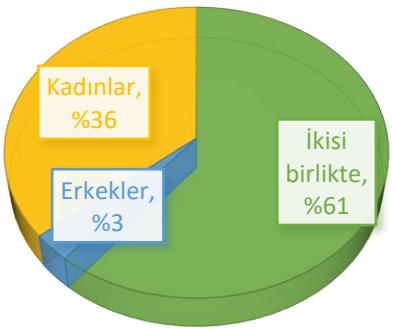
5.2. Güvenlik ve koruma

Mevcut raporlama döneminde hiçbir katılımcı hanelerindeki herhangi bir kişinin Kızılay ve WFP'nin kamplara yaptığı yardımdan faydalandıkları için son 2 ay içerisinde güvenlik/koruma konularına ilişkin sorun yaşadığını ifade etmemiştir. Fakat 386 katılımcıdan 11'i kendine veya hanelerindeki diğer kişilere saygılı davranılmadığını rapor etmektedir.

5.3. Yardımın kullanımı ve memnuniyet

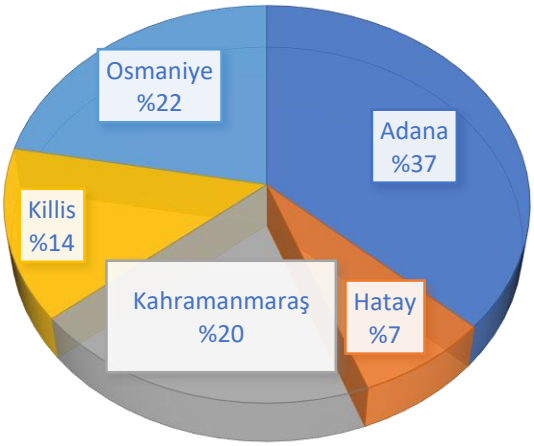
Transfer değerindeki artışa rağmen hanelerin sadece %4'ü aylık yardım miktarının ihtiyaçlarını karşılamaya yettiğini düşünmektedir (bakınız Ek 6). Bu oran COVID-19 salgını öncesinde %7 olarak ölçülmüştür. Düşüşün sebebi hem salgının ekonomiyi olumsuz etkilemesi hem de ülke çapında enflasyonun yüksek seyretmesi sonucu alım gücünün azalması olabilir.

Hanelerin %61'inde yardımın nasıl kullanılacağına kadınlar ve erkekler ortaklaşa karar vermektedir. Hanelerin %36'sında tek karar verici kadınlardır. Bu da hanelerin büyük çoğunluğunda (%97) kadınların karar verme sürecine katıldığını göstermektedir (Şekil 9).

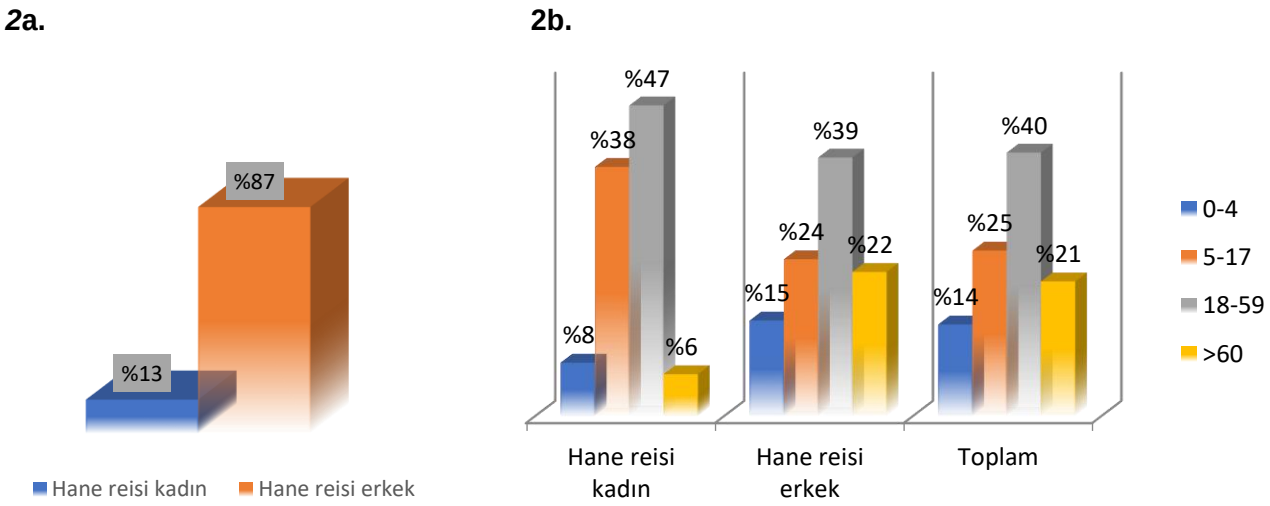

Şekil 9. E-kartın nasıl kullanılacağına kim karar veriyor?

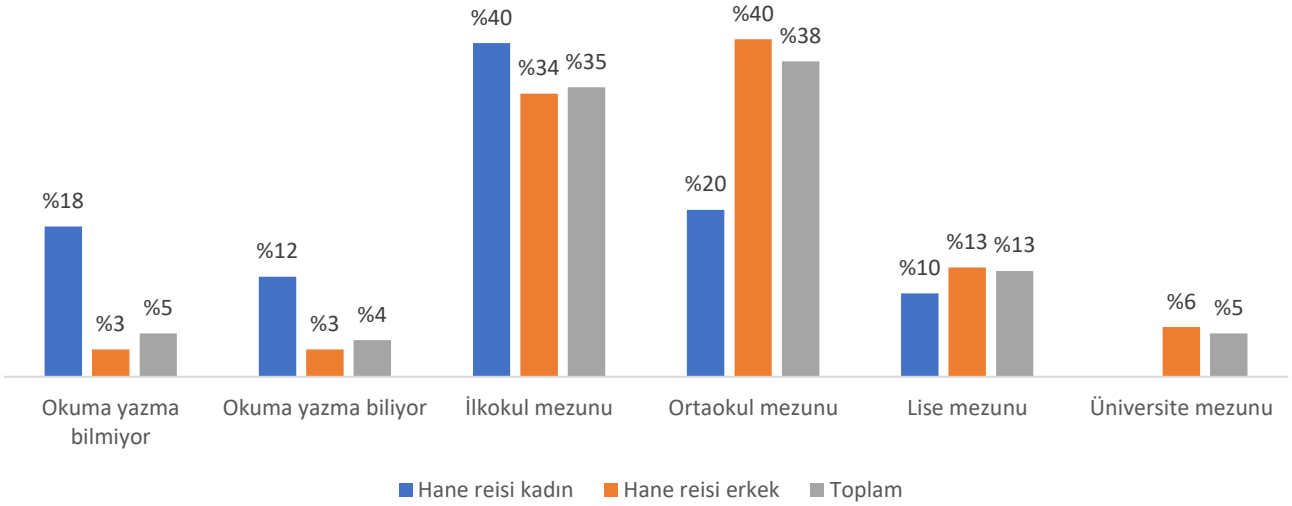
Ekler

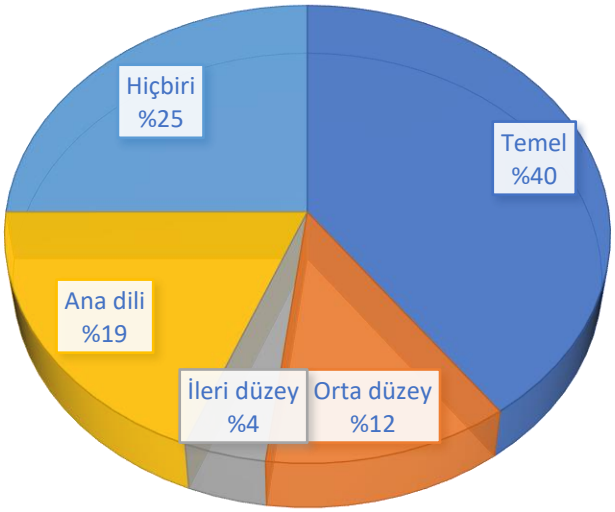
Ek 1. İllere göre PDM anketlerinin dağılımı

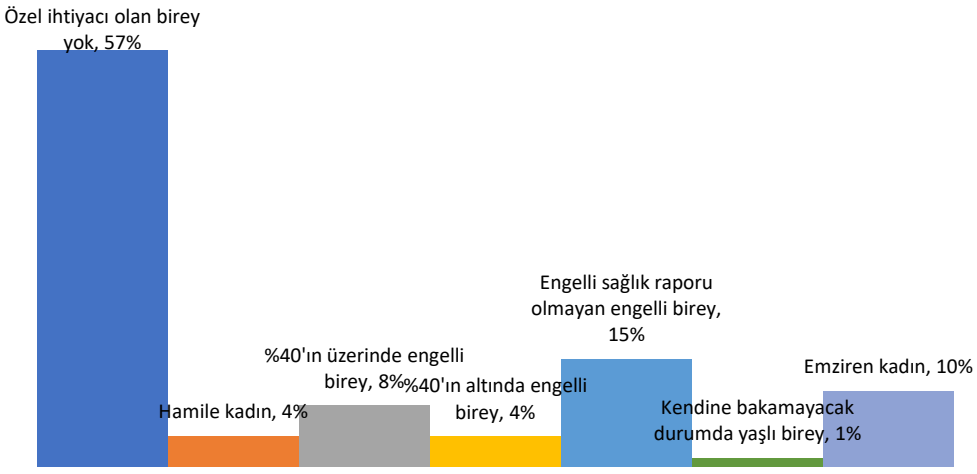
Ek 2. Hane reisinin cinsiyetine (a) ve yaşına (b) göre kamp içi nüfus

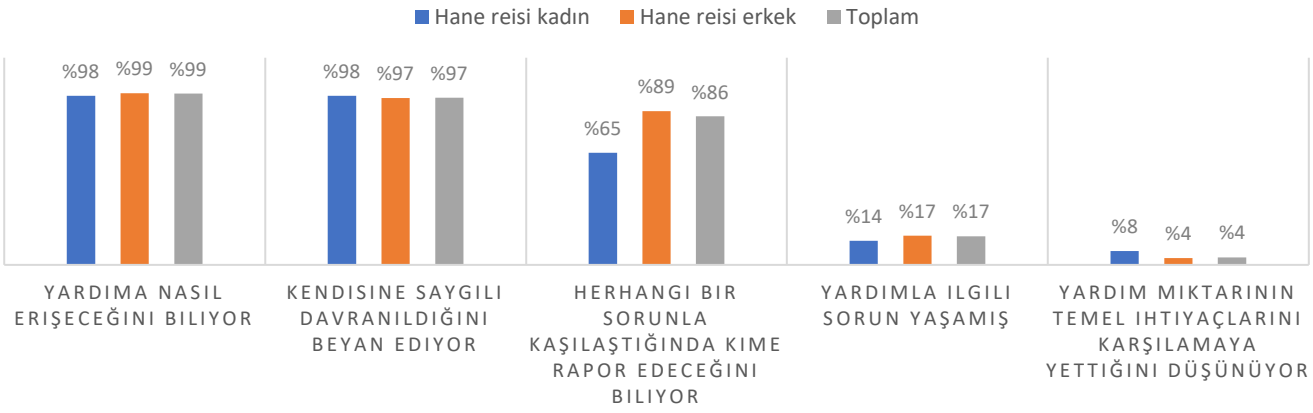
Ek 3. Hane reislerinin eğitim durumu

Ek 4. Hane reislerinin Türkçe dil becerileri

Ek 5. Özel ihtiyaç sahibi hane üyeleri

Ek 6. Yararlanıcıların geribildirimi

World Food Programme

Rafet Canıtez Caddesi No 107

Oran/Çankaya/Ankara - T +90 312 491 1138

wfp.org